

Póló és tornacip?

2009 május 08. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [1](#)

Még nincs értékelve

Mérték

Egy-egy fájdalmas vagy érdemtelen sportvereség kapcsán gyakran felbukkan a tragikus jelz?. Liverpoolban azonban két évtizede pontosan tudják, valójában mit jelent, ha egy futballmeccsen tragédia történik.

Húsz éve történt az angol futball legnagyobb tragédiája

Azt, hogy kilencvenhat ártatlan áldozat leli halálát a lelátókon. Mint 1989. április 15-én, Sheffieldben, a Hillsborough-stadionban. Ott, ahol az egész angol labdarúgás meghalt, majd újjászületett.

Négy évvel később, 1993 júliusában jártam a helyszínen. A Leppings Lane tribünön mécseseket, virágokat, fakuló fényképeket és néma gyászolókat találtam. Döbbenetemre a Sheffield Wednesday–Derby County felkészülési találkozó kellős közepén is. A hármasszektor tértől, idétől és külvilágtól független kegyhelyé vált, a nyugati világban szokatlan áhítat lengte – bizonyára lengi ma is – körül. Mint egy háborús tömegsír; azzal a különbséggel, hogy azon a napfényes kora délutánon, a Liverpool–Nottingham Forest FA-kupa-elődöntőn semmi nem utalt ellenség jelenlétére.

Huszonöt ezer 'Pool-hívő' vonult fel a találkozóra, odabenn már csurig telt ház volt, de még kinn is hatalmas tömeg várakozott. Aztán megindult előre, és a pánikba esett szervezők kinyitották a kapukat. Egyre többen özönlöttek a lelátóra, ahol a drukkerok már egymást taposták, az elől állókat pedig nyomni kezdték lefelé. Egészen a pályákat a nézőtérrel akkor még elválasztó vasrácsig, amely valósággal felnyársalta a magatehetetlen embereket. Kilencvenhatan haltak meg. Kilencvennégyen a helyszínen, egy tinédzser négy nap múlva, a kórházban, a kilencvenhatodik, bizonyos Tony Bland pedig négy esztendei kóma után. A legfiatalabb áldozat, a tízesztendő's Jon-Paul Gilhooley a Liverpool mai csapatkapitányának, Steven Gerrardnak az unokatestvére volt. Harmincötven még a huszadik életévüket sem töltötték be, csupán tizenheten jártak harminc felett. A sérültek számát 766-ban állapították meg; mármint a fizikai értelemben sérültekét. Mert a lelkekben sebzettek aránya mindmáig felbecsülhetetlen. A The Observer című magazinnak a tragédia huszadik évfordulójára készített összeállításából már-már felfoghatatlan történetek és sorsok rajzolódnak ki.

Például az akkor tizenkilenc éves Adrian Tempanyé, aki így idézte az iszonyat perceit: „Három ember préselődött rám, és pontosan tudtam, hogy halottak, mert lila volt az arcuk, és nem lélegeztek. Éppen megkezdődött a mérkőzés. El sem hittem, hogy ez lehetséges. Félig öntudatlan állapotban kértem segítséget egy rendőrtől, de? mosolyogva a fejét rázta, és másfelé nézett. A történetek után öt évig nem találtam a helyemet.”

Vagy a harminckét éves Michaelé. Eszméletlenül lógott le a korlátról, eltört több bordája, megsérült egy mozgatóidege, ettől részlegesen megbénult. Örökre. Amikor mankójával elbotorkált a megismételt mérkőzésre, egy drukker azzal köszönt rá: „Amikor legutóbb láttalak, halott voltál.” Részben az is maradt. Élő halott. Fizikai és lelki rokkantként előbb a kőművesi munkáját, majd a családját veszítette el, inni kezdett, mert úgy érezte, különben soha el sem tudna aludni.

Ilan látszólag jobban viselte a traumát. Pedig a legközelebbi barátját, Joe-t veszítette el; tartotta, ameddig a karja bírta, de elsodorta az emberár, a felismerhetetlenségig összezúzódtott az arca. Ilan később normálisan dolgozott, és nevelte a gyermekét, igaz, egyszer minden látható ok nélkül darabokra törte a fürdőszoba berendezését. Tizenöt évvel később szörnyen felzaklatta a témában forgatott tévéinterjú, két héten át küzdött Hillsborough démonaival. Aztán elindult Joe után. Saját garázsában akasztotta fel magát, a felesége és a lánya talált rá.

Tony Edwards mentős két évtizeden át szenvedett az átélt borzalmak és mint meggyóna, saját gyávasága miatt. Íme a vallomása: „A stadionnál egy rendőrt odalépett a mentőautónkhoz, és azt mondta, nem hajthatunk be, mert a szurkolók még verekszenek. Később megtudtam, hogy negyvennégy kocsi állt kinn, több mint nyolcvanfőnyi személyzettel, de csak mi mentünk be. Szörnyő kép fogadott. Akit lehetett, odavonszoltuk a kocsinkhoz, tele volt a mentő sebesültekkel. Soha nem tudtam feldolgozni a történeteket, és azt sem, hogy sokáig beszélni sem mertem az egészről, mert féltettem az állásomat. 1992-ben szakítottam a feleségemmel, majd miután 1995-ben egy öngyilkossági esethez riasztottak, és az áldozat éppúgy pólót, farmert és tornacipőt viselt, mint azon a napon mindenki Hillsborough-ban, rosszul lettem, és másnap végleg otthagytam a mentőket. Egy hónap múlva Sheffieldet is.”

Nyolcvankilenc tavaszán Anglia és Liverpool gyászba borult. Akit nem érintett közvetlenül a tragédia, azt a kibontakozó vagy éppen eltitkolt részletek sújtották porig. Mint a fentiekben is kiderült, a rendőrség sokáig fel sem fogta, mi zajlik körülötte; a játékvezető akkor adott jelt a kezdőrángásra, amikor többen már a haláltusájukat vívták. A játékosok közül Grobbelaar kapus volt a legközelebb a Leppings Lane Endhez, hozzá el is jutottak a szurkolók sikolyai – „Bruce, megölnek minket” –, oda is kiáltott a rendezőknek, de csak a hatodik percben szóltak a bírónak, hogy fújja le a meccset, mert úgy tűnik, nagy a baj.

Csak fokozatosan derült ki, mekkora, ám a mulasztók személyes felelősségét soha nem mondták ki, a vétkesek sem kértek bocsánatot, hiszen hivatalosan nem is voltak vétkesek. A későbbi Taylor-jelentés ugyan megállapította a rendőri és rendezői intézkedések hibás voltát, de a kapukat kinyitató előjáró ellen vizsgálatot sem folytattak megromlott egészségi állapota miatt. Mintha nem is Anglia, hanem az úgynevezett harmadik világ vagy a kommunista tömb lett volna a katasztrófa színhelye – bár ez annyiban nem áll, hogy négy nap múltán a The Sun című bulvárlap rikító piros betűkkel a címlapján hirdette, hogy feltárja az igazságot. A The Truth című cikk azonban bizonyítékok és források megjelölése nélküli vádak halmaza volt; soha meg nem erősített, de vissza sem vont

Állításai szerint a szurkolók levizelték a rendőroket, kifosztották a holtakat, egy lány hulláját meg is gyalázták, és így tovább. Az újság ezzel ki is írta magát Liverpoolból. A nyílt utcán égették a lapot, az 1989 előtti kétszázézer városi példányszám mindmáig tízezer körül mozog.

A csapat, a klub méltó módon emlékezett. Kenny Dalglish menedzser heteken át szinte csak temetésre járt, olykor naponta háromra is. Több mint ötven áldozattól vett személyesen végső búcsút. Amikor pár évvel később remek ajánlatot kapott Sheffieldből, elképedve felelte rá: hogyan is mehetne oda, hiszen Hillsborough-ban mi másra gondolhatna, mint arra a borzalmas napra? „Azonnal rám törne, hogy a szervezők hatalmasat hibáztak, és ez kilencvenhat Liverpool-szurkoló életébe került. Emlékük az életem hátralévő részében már bennem él” – mondta Dalglish, és a játékosok hasonló hangnemben rótták le kegyeletüket, vagy vallottak saját keserveikről. Mint John Aldridge: „Ha nem futballista lettem volna, majdnem biztos, hogy én is a lelátóról nézem a mérkőzést. Pár nap múlva a Liverpool Echo interjút készített velem, és én azt mondtam, az sem érdekel, ha soha többé nem lépek pályára, és ezt komolyan is gondoltam. A katasztrófa teljesen legyengített fizikálisan, érzelmileg és mentálisan is. Próbáltam futni, de egyszerűen nem ment. Azon gondolkodtam, talán vissza kellene vonulnom. Megtanultam, hogy az élet igazából mit is jelent, és nem láttam a foci fontosságát.”

Az angol labdarúgás mégis újjászületett. Amihez kevésnek bizonyult 1971-ben Glasgow-ban 66 szurkoló halála, vagy az 1985-ös Juventus–Liverpool BEK-döntőben, a brüsszeli Heyselben a britektől megrémült 39 olasz végzete, azt Hillsborough végre kikényszerítette. A Lord Taylor igazságügy-miniszter vezetésével 1990-re elkészített dokumentum kijelölte a kivezető utat, és a futballvezetők végig is mentek rajta.

A törvényhozók kötelezővé tették a szurkolótáborok elkülönítését, a szektorok előtti rácsok lebontását, az alkoholtilalmat, megszüntették az állóhelyeket, bekamerázták a tribünt, egységes beléptető rendszert alakítottak ki, és a szabályok ellen vétők számára nincs többé sem kiskapu, sem bocsánat.

Anglia pályáin ma a világ legjobb és legértékesebb labdarúgói pár méterrel a nézők előtt brillíroznak, ha úgy adódik, egy-egy gól után kezét is rázhatnak egymással.

Tíz- és százazrek élvezik az új módot, de ma már legalább százra rúg azok száma is, akik így vagy úgy az életüket adták ezért. Mert 1989. április 15-nek napfényes délutánján megindultak Sheffield felé.

mno.hu, Ballai Attila

Ajánló